

Vlaming gebuisd op geschiedenistest? De geschiedenis herhaalt zich.

Recent hadden verschillende media het over de resultaten van een enquête over historische kennis en inzicht, opgesteld door onderzoekers van de KU Leuven. Daarbij werd vooral ingezoomd op de vaststelling dat slechts een gering aantal deelnemers kon antwoorden op vragen over uiteenlopende onderwerpen uit de (Belgische) geschiedenis. Zo blijkt slechts 32 percent het juiste antwoord te kunnen geven op een vraag over de dekolonisatie van Congo, en is 68 percent blijkbaar van mening dat de Guldensporenslag te herleiden is tot een veldslag tussen Vlamingen en Fransen.

Zijn deze resultaten verrassend? In geen geval. Dit is niet het eerste onderzoek dat wordt uitgevoerd naar de parate kennis van geschiedenis bij de Vlaming. In 2014 nog, voerden medewerkers van het programma *Vol!t* een onderzoek uit naar de kennis van 1000 laatstejaarsleerlingen in het secundair onderwijs over Wereldoorlog I. De resultaten toonden onder meer dat 70 percent van de leerlingen niet in staat was om de juiste bondgenoten aan de kant van België te plaatsen, en 12 percent bleek zelfs niet meer te weten dat de oorlog in 1918 eindigde.

Ook het vervolg van deze historie laat zich raden. Na de eerste reacties van ongeloof, zullen al snel discussies volgen over de staat van ons geschiedenisonderwijs. Sommigen zullen daarbij argumenteren dat het onderzoek erop wijst dat de kennisbasis van leerlingen nodig bijgespijkerd moet worden, en dat er meer aandacht moet zijn voor feiten en inzichten uit het verleden. Anderen zullen zich dan weer afvragen wat het nut is van al die feiten en inzichten, als leerlingen ze zo gauw weer blijken te vergeten.

Hoewel het belang van deze discussie niet valt te ontkennen, leidt ze vaak ook tot een eenzijdige visie op het schoolvak geschiedenis. Geschiedenis wordt dan steeds opnieuw in hetzelfde hoekje geduwd, als een schoolvak waarbij het vooral lijkt te draaien om het verwerven van kennis en inzichten over het verleden. Het is natuurlijk wenselijk dat leerlingen een algemeen referentiekader van de geschiedenis ontwikkelen (denk bijvoorbeeld aan de tijdlijn die steevast aan de muur van het geschiedenislokaal hangt), hetzij als culturele vorming, hetzij om de wortels van onze samenleving beter te leren begrijpen.

Maar is het niet even belangrijk dat leerlingen beseffen hoe al die kennis en inzichten over het verleden precies tot stand komen? En dat geschiedenis eigenlijk een interpretatie is van historici, die via kritisch onderzoek vaak onvolledige of tegenstrijdige informatie uit verschillende bronnen met elkaar proberen te verenigen? En willen we dan niet dat leerlingen, tot op zekere hoogte, ook zelf kunnen redeneren met historisch informatie? Dat onze leerlingen geen mini-historici dienen te worden, daar zijn we het waarschijnlijk wel over eens. Maar op een onderbouwde manier een vraag of probleemstelling over het verleden uitspitten via verschillende informatiebronnen, mag toch wel tot de verwachtingen behoren? Vooral dan ook omdat burgers in onze 21ste-eeuwse samenleving meer dan ooit geconfronteerd worden met een veelheid aan informatie, waar ze uiteindelijk zelf een conclusie over moeten vormen. En voor wie denkt dat een sterke kennisbasis (over het verleden) automatisch zou leiden tot kritisch denkvermogen: Amerikaans onderwijsonderzoek uit de jaren '90 suggereerde al dat dat niet het geval is.

Daarom vormt de tweeledige doelstelling 'geschiedenis kennen, maar ook doen' vandaag de dag het uitgangspunt van heel wat onderwijsonderzoek en de eindtermen geschiedenis. Het is dan ook jammer dat, hoewel de onderzoekers van de KU Leuven in hun enquête ook vragen over de vakspecifieke methode hadden opgenomen, daar weinig aandacht voor blijkt te zijn, en in de plaats daarvan het klassieke beeld van geschiedenis, als het voornamelijk verwerven van kennis en inzichten over het verleden, nog steeds lijkt te primeren.